

Inventarisatie datalabs: de resultaten

Datagestuurd werken biedt gemeenten enorme kansen. Maar de omschakeling naar deze nieuwe werkwijze gaat niet vanzelf. Daarom hebben veel gemeenten datalabs opgezet. Hierin experimenteren medewerkers met datagebruik om beleid te ondersteunen en te verbeteren. Het doel: ervaring opdoen en kennis delen. De VNG inventariseerde deze datalabs. In dit document vatten we de resultaten van dat onderzoek samen.

Datalabs zijn, in de woorden van de onderzoekers, “organisatievormen die door middel van data proberen inzicht te krijgen in maatschappelijke vraagstukken.” Dat klinkt heel breed, en dat is het ook: er zijn in Nederland 48 datalabs, elk met een andere omvang, structuur, doelen en financiering. Wel kunnen we de datalabs verdelen in grofweg vier categorieën:

- Datalabs binnen één gemeente, zonder externe partners.
- Datalabs met externe partners, zoals kennisinstellingen of andere gemeenten.
- Een Data Hub.
- Urban/Rural Data Centers – datalabs die zijn ontstaan vanuit een samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Voor dit onderzoek hebben 38 van deze datalabs een uitgebreide vragenlijst ingevuld. Drie datalabs hebben we vervolgens geïnterviewd over hun ervaringen.

Veel onderwerpen, veel enthousiasme, weinig middelen

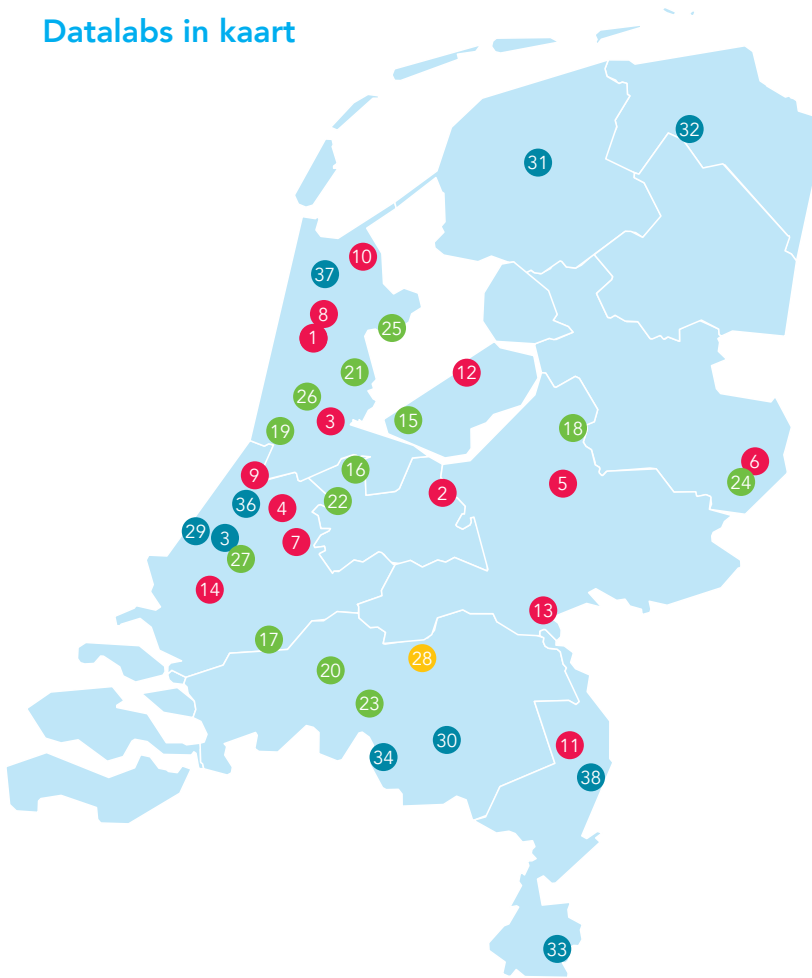
De 38 onderzochte datalabs werken binnen alle domeinen waarvoor data beschikbaar is: van verkeer en ruimte tot welzijn en veiligheid. Het sociaal domein overheerst wel: meer dan een kwart van de datalabs werken binnen dat gebied. De analyses die de datalabs uitvoeren zijn vaak beschrijvend van aard: diagnosticeren en voorspellen aan de hand van data gebeurt nog minder.

Kenmerk van bijna alle datalabs is dat ze klein zijn begonnen, zonder veel eigen medewerkers of financiering. Datalabs draaien vooral op enthousiasme van collega's die het werk 'erbij doen', en op draagvlak in de organisatie. In de woorden van één deelnemer, gemeente De Ronde Venen: “Keep it simple. Kies een duidelijk gekaderd doel en ga het vooral gewoon doen!”

Wel loopt een aantal datalabs tegen de grenzen van die werkwijze aan. Zij geven aan dat meer kennis, geld, mankracht en commitment nodig is om datalabs te verankeren in de organisatie, en de volgende stap te zetten naar écht datagestuurd werken.

Op de volgende pagina's laten we zien welke datalabs er zijn, welke kwantitatieve informatie het onderzoek heeft opgeleverd en de belangrijkste adviezen die uit het onderzoek voortkwamen.

Datalabs in kaart

Interne datalabs

- 1 Alkmaar
- 2 Amersfoort
- 3 Amsterdam
- 4 Alphen aan den Rijn
- 5 Apeldoorn
- 6 Enschede
- 7 Gouda
- 8 Heerhugowaard
- 9 HLTsamen
- 10 Hollands Kroon
- 11 Horst aan de Maas
- 12 Lelystad
- 13 Nijmegen
- 14 Rotterdam

Regionale samenwerkingen

- 15 Almere
- 16 De Ronde Venen
- 17 Dordrecht
- 18 Epe
- 19 Haarlem
- 20 Oosterhout
- 21 Purmerend
- 22 Stichtse Vecht
- 23 Tilburg
- 24 Twente
- 25 Westfriesland
- 26 Zaanstad
- 27 Zoetermeer

DataHub

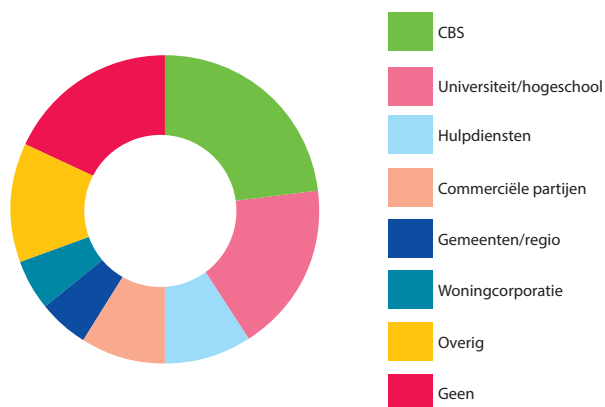
- 28 Den Bosch

Urban/Rural Data Centers

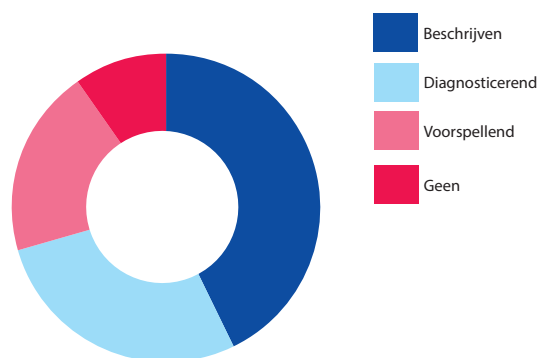
- 29 Den Haag
- 30 Eindhoven
- 31 Friesland
- 32 Groningen
- 33 Heerlen
- 34 Kempen
- 35 Leiden
- 36 Leidschendam-Voorburg
- 37 Schagen
- 38 Venlo

Bevindingen in beeld

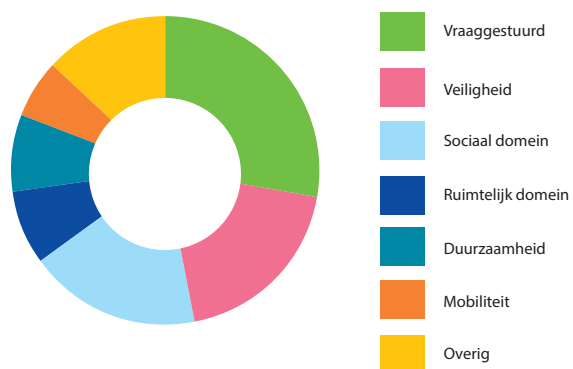
Met wie werken de datalabs samen?

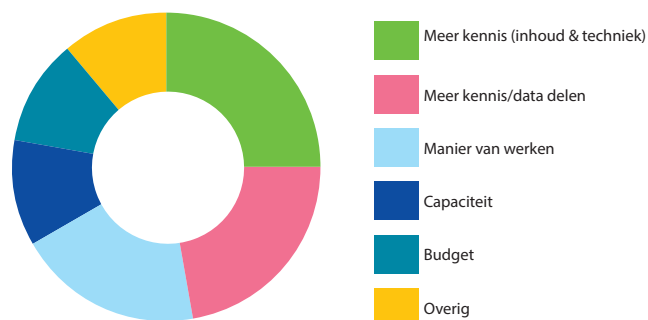
Wat voor analyses doen de datalabs?

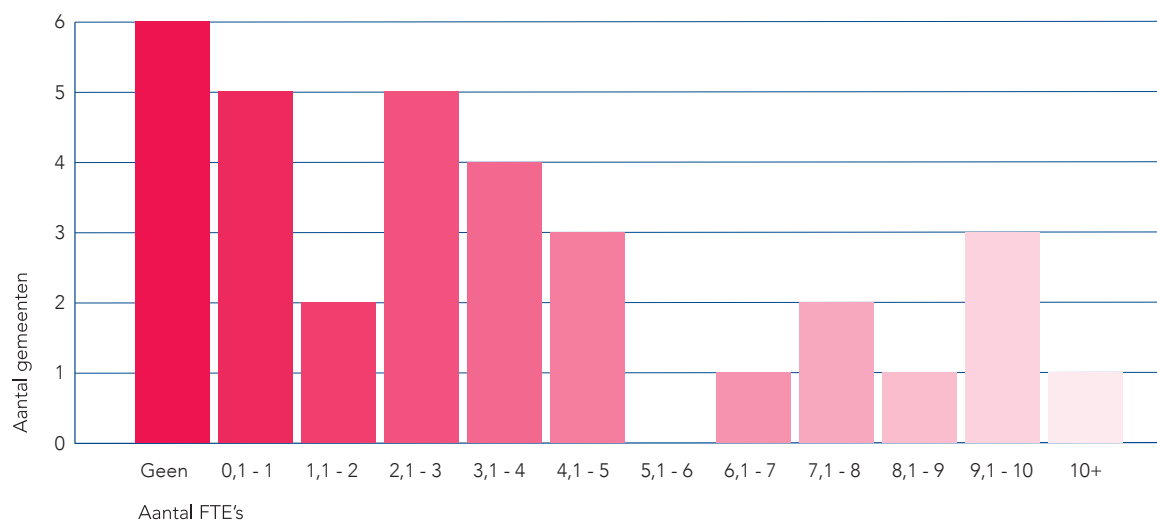
In welk domein werken de datalabs?

Wat kan er beter?

Hoeveel FTE's hebben de datalabs?

10 do's voor datalabs

Het onderzoek leverde niet alleen cijfers op: de deelnemende datalabs kwamen ook met talloze tips, adviezen, obstakels, verbeterpunten en lessons learned. Hieronder vatten we ze samen in 10 do's die bijdragen aan een succesvol datalab.

- 1 Organiseer draagvlak.** Zorg dat medewerkers in de héle organisatie de mogelijkheden van datagebruik zien en daar enthousiast over zijn. Zorg als het kan ook voor ondersteuning vanuit de directie.
- 2 Faciliteer samenwerking.** In de eerste plaats intern, tussen afdelingen, zodat experts soepel kunnen samenwerken. Richt je ook op externe samenwerking: partners om de krachten mee te bundelen helpen veel datalabs vooruit.
- 3 Ontsluit je bronnen.** Denk aan interne, maar ook aan externe bronnen. De basis-registraties en kadasters zijn logische startpunten. Veel gemeenten gebruiken ook open data en CBS-data.
- 4 Zorg voor de juiste kennis en expertise.** Bijna alle datalabs geven aan dat ze niet zonder projectleider en datamedewerkers (engineers, scientists en adviseurs) kunnen. Omdat privacy een belangrijk issue is bij datagebruik, worden ook privacy officers genoemd.
- 5 Regel voldoende mankracht.** Bij de huidige gemeenten zijn dat vaak aanwezige medewerkers, die aan het datalab werken als onderdeel van hun normale werkzaamheden. Veel datalabs zijn opgezet zonder extra, 'eigen' FTE.
- 6 Maak voldoende geld vrij.** Eigen medewerkers of niet: investeringen helpen een datalab vooruit. Sommige gemeenten financieren datalabs uit de algemene middelen, anderen op projectbasis. En soms financieren deelnemende afdelingen datalabs uit hun eigen budget.
- 7 Houd het vertrouwelijk.** Werken met data betekent vaak: gevoelige informatie delen. Dat kan privacyrisico's opleveren. Zorg dus dat de techniek én de processen rondom privacy op orde zijn.
- 8 Ontwikkel een eenduidige data-werkwijze.** Sommige datalabs werken *agile*, andere in duidelijke, vaste stappenplannen. Zorg in elk geval dat de werkwijze die je kiest in de hele organisatie bekend is.
- 9 Kijk bij de burens.** Veel onderzochte datalabs hebben bij andere datalabs inspiratie en kennis opgedaan, voordat ze zelf startten. Opnieuw het wiel uitvinden is niet nodig!
- 10 Begin gewoon!** Bijna alle datacenters geven aan dat initiatief het halve werk is. Begin klein, met één project en een concreet doel, en bouw van daaruit verder.